

บันทึกข้อความ

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศท้องถิ่น
เลขรับ..... ๐๓๖
วันที่..... ๒๓ ม.ค. ๕๗
เวลา.....

ส่วนราชการ   กร. (ก.วท.)   โทร. 0-2241-9034

ที่ มท 0804/ว ๕   วันที่ ๕ | มกราคม 2547

เรื่อง การเรียกผลประโยชน์ตอบแทนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

เรียน รอง อสท. และผู้บริหารหน่วยงานในสังกัด สท.

ด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกาได้พิจารณาข้อหารือของ อบต.ท่าดี อ.ลานสกา จ.นครศรีธรรมราช เกี่ยวกับการเรียกผลประโยชน์ตอบแทนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีเทศบาลนครนครศรีธรรมราชได้นำน้ำจากลำคลองท่าดี ซึ่งเป็นลำคลองต้นน้ำที่มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาหลวงและเทือกเขาเทวดาที่อยู่ในเขต อบต.ท่าโลน และ อบต.ท่าดี ไปผลิตเป็นน้ำประปาจำหน่ายให้กับประชาชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยก่อสร้างโรงสูบน้ำชนิดใช้กระแสไฟฟ้าในเขต อบต.ท่าดี แล้ววางท่อลำเลียงน้ำเข้าสู่โรงงานผลิตน้ำประปาที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช อบต.ท่าดีเห็นว่า การที่เทศบาลนครนครศรีธรรมราชได้นำน้ำซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีแหล่งกำเนิดอยู่ในเขต อบต.ท่าดี ไปใช้เพื่อการพาณิชย์และแปรรูปเป็นสินค้าจำหน่ายอีกต่อหนึ่งนั้น เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ดังนั้น อบต.ท่าดี จึงน่าจะมิสิทธิเรียกร้องขอรับผลประโยชน์ตอบแทนจากเทศบาลนครนครศรีธรรมราชได้ และคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 1) มีความเห็นว่า อบต.ท่าดี ไม่มีสิทธิเรียกร้องผลประโยชน์ตอบแทนกรณีนี้จากเทศบาลนครนครศรีธรรมราชได้ รายละเอียดปรากฏตามสำเนาบันทึกคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 1) เรื่องเสร็จที่ 790/2546 ลงวันที่ - ธันวาคม 2546 ที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(นายอมร เลาหมนตรี)

ผอ.กร.

เรียน ผอ.อสท.

~ นอ.ป.สท.

นางฉิมมน ไชราศาสตร์
๒๓ ม.ค. ๒๕๔๗

- นน
- upload
๒๓/๑/๔๗

เรื่องเสร็จที่ ๗๔๐ / ๒๕๔๖

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เรื่อง การเรียกผลประโยชน์ตอบแทนขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าดี
กรณีเทศบาลนครนครศรีธรรมราชนำน้ำในลำคลองท่าดีไปผลิตเป็นน้ำประปา

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าดี ได้มีหนังสือที่ นศ ๗๖๖๐๑/๒๐๒ ลงวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๔๖ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า เทศบาลนครนครศรีธรรมราชได้นำน้ำจากลำคลองท่าดี ซึ่งเป็นลำคลองที่มีต้นกำเนิดของน้ำจากเทือกเขาหลวงและเทือกเขาเทวดา ที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าดีและเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าดี ไปผลิตเป็นน้ำประปาจำหน่ายให้กับประชาชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยก่อสร้างโรงสูบน้ำชนิดใช้กระแสไฟฟ้า พร้อมทั้งวางท่อลำเลียงน้ำเข้าสู่โรงงานผลิตน้ำประปาที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลท่าดี เห็นว่า กรณีเทศบาลนครนครศรีธรรมราชได้นำน้ำซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีแหล่งกำเนิดอยู่ภายในเขตปกครองของตนไปใช้เพื่อการพาณิชย์และแปรรูปเป็นสินค้าจำหน่ายอีกต่อหนึ่งนั้น เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลท่าดี จึงมีสิทธิเรียกร้องผลประโยชน์ตอบแทนจากเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ทั้งนี้ เพื่อนำรายได้มาดำเนินการตามภารกิจต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าดีเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติ ในการนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าดี จึงขอหารือว่า องค์การบริหารส่วนตำบลท่าดีมีสิทธิเรียกร้องผลประโยชน์ตอบแทนจากเทศบาลนครนครศรีธรรมราชได้หรือไม่ เพียงใด และมีกฎหมายฉบับใดให้อำนาจองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกระทำการเรียกร้องสิทธิดังกล่าวได้ ทั้งนี้ เพื่อรักษาผลประโยชน์ให้ราษฎรและท้องถิ่นและยึดถือเป็นแนวทางการบริหารราชการต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) ได้รับฟังคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น) ผู้แทนเทศบาลนครนครศรีธรรมราชและผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลท่าดี แล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า เทศบาลนครนครศรีธรรมราชได้ดำเนินการกิจการประปาโดยใช้น้ำจากลำคลองท่าดีมาเป็นเวลานานกว่า ๓๐ ปี โดยก่อสร้างโรงสูบน้ำจำนวน ๒ แห่ง คือ ในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช และในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าดี ซึ่งการตั้งโรงสูบน้ำในแห่งที่สองนี้ ได้รับคำแนะนำจากกรมโยธาธิการให้สำรวจและเตรียมการรองรับภาวะน้ำขาดแคลน จึงได้มีการสำรวจและตั้งโรงสูบน้ำแห่งที่สอง บริเวณสะพานท่าใหม่ ในเขตตำบลท่าดี ซึ่งในขณะนั้นเป็นสภาพตำบลท่าดีและได้อนุญาตให้เทศบาลนครนครศรีธรรมราชจัดตั้งโรงสูบน้ำได้เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๖ และมีได้เรียกร้องผลประโยชน์ตอบแทนแต่ประการใด ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๔๒

ส่งพร้อมหนังสือ ที่ นร ๐๔๐๑/๑๒๖๖ ลงวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๔๖ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา มีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สภาตำบลท่าดีได้จัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลท่าดี ราษฎรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าดี ได้เรียกร้องให้องค์การบริหารส่วนตำบลท่าดีขอรับผลประโยชน์ตอบแทนจากเทศบาลนคร นครศรีธรรมราชกรณีนำน้ำในลำคลองท่าดีไปผลิตเป็นน้ำประปาซึ่งเป็นการดำเนินการในเชิงพาณิชย์ ที่ผ่านมามหาวิทยาลัยนครศรีธรรมราชได้เคยชี้แจงกับองค์การบริหารส่วนตำบลท่าดีแล้ว ทั้งได้เคยให้ความช่วยเหลือในด้านเครื่องจักรที่ทางเทศบาลไม่ใช้แล้วแก่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าดีด้วย แต่ราษฎรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าดียังคงเรียกร้องขอให้เรียกรับผลประโยชน์ตอบแทนจากเทศบาลนครศรีธรรมราชอยู่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) ได้พิจารณาข้อหาหรือดังกล่าวประกอบกับ คำชี้แจงของผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่า ลำคลองท่าดีเป็นลำคลองธรรมชาติอันมีลักษณะ เป็นทางน้ำ จึงเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินอย่างหนึ่งซึ่งมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ ในส่วนที่ เกี่ยวกับน้ำที่ไหลมาตามลำคลองนั้นย่อมเป็นทรัพยากรธรรมชาติอย่างหนึ่งซึ่งผู้ใดจะอ้างเอาเป็น เจ้าของแต่ผู้เดียวมิได้ เมื่อน้ำไหลไปถึงที่ใดประชาชนย่อมสามารถใช้น้ำนั้นได้ ความเป็นสาธารณะโดย ธรรมชาติของน้ำนั้น จะเห็นได้ว่า แม้นแต่เจ้าของที่ดินยังต้องยอมรับน้ำที่ไหลมาสู่ที่ดินของตนโดย ธรรมชาติ ดังที่ปรากฏในมาตรา ๑๓๓^๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติว่า เจ้าของที่ดินจำต้องรับน้ำซึ่งไหลตามธรรมดาจากที่ดินสูงมาในที่ดินของตน ทั้งเจ้าของที่ดินที่อยู่สูง กว่าจะกันเอาน้ำนั้นไว้ใช้ได้เพียงเท่าที่จำเป็นแก่ที่ดินของตนเท่านั้น ไม่อาจกักไว้จนผู้ที่อยู่ต่ำลงไป ไม่อาจใช้ได้และถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๖๗ (๑) และ (๗)^๖ และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๖ (๒๕) และ (๒๗)^๗ จะได้กำหนดให้องค์การ

^๕ มาตรา ๑๓๓ เจ้าของที่ดินจำต้องรับน้ำซึ่งไหลตามธรรมดาจากที่ดินสูงมาในที่ดินของตน น้ำไหลตามธรรมดามายังที่ดินต่ำ และจำเป็นแก่ที่ดินนั้นไซ้ ท่านว่าเจ้าของที่ดินซึ่งอยู่สูงกว่า จะกันเอาไว้ได้เพียงที่จำเป็นแก่ที่ดินของตน

^๖ มาตรา ๖๗ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขต องค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก

ฯลฯ

ฯลฯ

(๗) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ฯลฯ

ฯลฯ

^๗ มาตรา ๑๖ ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการ จัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองดังนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๒๕) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม

ฯลฯ

ฯลฯ

(๒๗) การดูแลรักษาที่สาธารณะ

ฯลฯ

ฯลฯ

บริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการดูแลรักษาทางน้ำและทรัพยากรธรรมชาติ แต่ก็มิได้หมายความว่าองค์การบริหารส่วนตำบลจะใช้อำนาจหน้าที่ดังกล่าวจนกระทบต่อสิทธิพื้นฐานของบุคคลจนทำให้บุคคลอื่นไม่สามารถได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ผ่านเข้าไปในพื้นที่ของตนได้ สำหรับอำนาจหน้าที่การดูแลบำรุงรักษานั้น แม้อาจมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ลำน้ำนั้นไหลผ่านก็ตาม แต่ย่อมจะต้องถือว่าเมื่อลำน้ำไหลผ่านเขตพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นย่อมมีหน้าที่ในการดูแลบำรุงรักษาและเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย และในการดูแลบำรุงรักษาดังกล่าวจะต้องไม่ทำในลักษณะที่ทำให้ผู้ที่อยู่ท้ายน้ำไม่สามารถใช้น้ำนั้นได้ ซึ่งในการนี้หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีกำลังเงินเข้มแข็งกว่าจะช่วยเหลือสนับสนุน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีกำลังเงินอ่อนแอกว่าก็ย่อมสามารถทำได้ในลักษณะของการร่วมมือหรือให้ความอนุเคราะห์ต่อกัน แต่จะอ้างสิทธิใด ๆ เพื่อเรียกเก็บในลักษณะเป็นประโยชน์ตอบแทนการใช้น้ำจากอีกฝ่ายหนึ่งมิได้ ด้วยเหตุนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลทำดีจึงไม่มีสิทธิตามกฎหมายที่จะเรียกร้องผลประโยชน์ตอบแทนจากเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

(นางสาวพรทิพย์ จालะ)

รองเลขาธิการฯ

รักษาราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

อันวาคม ๒๕๕๖